

DOI: <https://doi.org/10.15276/ict.02.2025.60>

УДК 130.2:[159.955+004.8]

Культура та творчість у цифрову епоху: від диктатури форми до пластики людиномірності

Гончарова Ольга Євгенівна

канд. техніч. наук, доцент

докторантка каф. Філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1025-375X>; safety371@gmail.com

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний Університет імені К.Д. Ушинського»

вул. Старопортофранківська, 26. Одеса, Україна

АНОТАЦІЯ

Дослідження присвячено осмисленню фундаментальних трансформацій культури і творчості під впливом сучасних інформаційних та комунікаційних систем, зокрема генеративного штучного інтелекту (ШІ). Аналізується парадокс сучасної цифрової доби: безмежна генерація «форм» (контенту) призводить до інфляції «змісту» (сенсу), що створює загрозу для автентичної людської творчості та суб'єктності. Інформаційні системи розглядаються як «цифрове дзеркало», що не лише відображає, а й активно формує соціокультурні практики, посилюючи ризики гомогенізації культури та маніпулятивного впливу. Досліджується небезпека ерозії критичного мислення та виникнення нових форм залежності, що загрожують екзистенціальному здоров'ю особистості.

Метою дослідження є осмислення трансформацій культури та творчості в умовах цифрової доби, зокрема під впливом генеративного штучного інтелекту, і обґрунтування концепції пластики людиномірності як гуманістичної стратегії збереження суб'єктності та сенсу. Об'єктом дослідження є сучасна культура і творчість у контексті цифрової цивілізації, а предметом – пластика людиномірності як філософсько-культурний принцип самотворення особистості.

В якості методологічної основи пропонується філософія людиномірності, що спирається на концептуальний потенціал української постнекласичної традиції (В. Стьопін, І. Добронравова, І. Єршова-Бабенко, Ю. Мелков, Л. Богата та ін.), метаантропології (Н. Хамітов) та вимагає не тільки співмірності технологій людині, її гідності та потенціалу до розвитку, а й створення цифрового середовища, яке буде збільшувати людяність в людині. Центральним концептом дослідження виступає тезаурус особистості – унікальна динамічна система смислів, цінностей і метафор, через яку людина сприймає і творить свою реальність. Протиставляються два типи тезаурусів: унікальний, екзистенціально прожитий тезаурус особистості та усереднений, статистичний тезаурус алгоритму. Поглиблено аналізується онтологічний та гносеологічний статус цих двох феноменів та їхній вплив на творчі процеси.

Головною тезою роботи є твердження, що ключовою креативною та водночас освітньою практикою в нову епоху стає пластика людиномірності – свідоме, творче самотворення особистості через цілеспрямовану роботу над власним тезаурусом. Аналізуються конкретні практики його збагачення: глибоке читання, автентичний діалог, мистецтво ставити справжні питання. Робиться висновок, що саме ця індивідуальна творча робота є шляхом до збереження свободи, суб'єктності та екзистенціального здоров'я в умовах тотальної інформатизації культури. Обґрунтовується необхідність переходу від індивідуальних креативних практик до цілісної суспільної стратегії, спрямованої на культивування людиномірності в освіті, культурі та етиці цифрового простору.

Ключові слова: пластика людиномірності; тезаурус особистості; інформаційні системи; штучний інтелект; культура; творчість; соціокультурні практики; суб'єктність; сенс; свобода

ВСТУП

Сучасна культура переживає тектонічний зсув, зумовлений проникненням інформаційних та комунікаційних систем в усі сфери людського буття. Генеративний штучний інтелект (ШІ) перестає бути лише технологією і перетворюється на потужний культуротворчий чинник. Він функціонує як глобальне «цифрове дзеркало», в якому людство не просто бачить своє відображення, а й несвідомо формується під його впливом. Це ставить перед філософією культури та теорією творчості низку фундаментальних питань, що виходять далеко за межі технічних аспектів.

Головний виклик полягає у виникненні *парадоксу креативності*: інформаційні системи надають нам безмежні можливості для створення «*форм*» – текстів, зображень, музики, комунікативних актів, – але водночас створюють загрозу інфляції та девальвації унікального людського «*змісту*». Легкість генерації контенту призводить до семантичного перенасичення, де автентичне, вистраждане, особистісно значуще висловлювання ризикує загубитися у потоці ідеально скомпонованих, але порожніх симулякрів. Це створює

This is an open access article under the CC BY license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.uk>)

передумови для кризи творчості, яка історично була пов'язана з вираженням унікального внутрішнього світу, а сьогодні ризикує перетворитися на комбінаторику стандартизованих елементів.

Актуальність нашого дослідження полягає в необхідності розробити гуманістичну концепцію, яка б дозволила осмислити цю ситуацію і запропонувати продуктивну стратегію збереження людської суб'єктності [1]. Ми стверджуємо, що такою стратегією є свідомо творча практика, яку ми визначаємо як «*пластику людиномірності*», а її ключовим інструментом – свідому працю з *тезаурусом особистості*.

Мета полягає в осмисленні трансформацій культури та творчості в умовах цифрової доби, зокрема під впливом генеративного штучного інтелекту, і в обґрунтуванні концепції *пластики людиномірності* як гуманістичної стратегії збереження суб'єктності, свободи та сенсу в епоху тотальної інформатизації.

Об'єктом дослідження є сучасна культура та творчість у контексті цифрової цивілізації й взаємодії людини з інформаційно-комунікаційними системами.

Предметом є *пластика людиномірності* як філософсько-культурний принцип і креативна практика самотворення особистості, спрямована на розвиток унікального тезаурусу людини в умовах домінування алгоритмічних форм мислення.

ПЛАСТИКА ЛЮДИНОМІРНОСТІ: ПОСТІЙНЕ УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕЗАУРУСУ ОСОБИСТОСТІ ЯК ГОЛОВНА КРЕАТИВНА ПРАКТИКА В ЕПОХУ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

1. Тезаурус особистості vs. Тезаурус алгоритму: онтологія творчості в цифрову добу

Для аналізу впливу інформаційних систем на культуру і творчість ми пропонуємо використовувати концепт *тезаурусу*, трактуючи його не в лінгвістичному, а в широкому, філософсько-антропологічному сенсі. *Тезаурус* – це не просто словник синонімів, а жива, динамічна, реляційна система, що є онтологічною основою суб'єктності. Він включає не лише вербальні концепти, а й цілісний сплав *цінностей, архетипів, особистих спогадів, культурних кодів, метафор і навіть тілесно прожитих емоційних патернів*. Це унікальна, ієрархічно організована матриця, герменевтична оптика, через яку людина не просто пасивно сприймає, а активно **інтерпретує і творить свою реальність** [2]. Саме багатство і складність цієї внутрішньої структури визначають глибину особистості та її творчий потенціал.

Сучасна епоха породжує фундаментальний конфлікт між двома типами тезаурусів:

- **Тезаурус особистості:** Формується протягом усього життя через унікальний досвід, глибоке читання, автентичне спілкування, особисті переживання та рефлексію. Він є *екзистенційно прожитим*, якісним, внутрішньо цілісним і завжди неповним, відкритим до розвитку. Це джерело автентичної творчості. Він переживається феноменологічно як внутрішній, живий ландшафт, як частина власного «Я».

- **Тезаурус алгоритму (великих мовних моделей):** Формується шляхом статистичної обробки величезних масивів даних, створених людством. Він є *статистично усередненим*, кількісним, позбавленим особистого досвіду та ціннісного виміру. Він може імітувати будь-який стиль і генерувати правдоподібні тексти, але за своєю суттю є вторинним і позбавленим автентичності. Він переживається як зовнішній, протетичний інструмент, що функціонує за логікою комбінаторики, а не смислотворення.

Інформаційні та комунікаційні системи сьогодні активно просувають саме алгоритмічний тезаурус. Соціальні мережі, рекомендаційні сервіси, пошукові системи створюють «ехо-камери» та «бульбашки фільтрів», які звужують горизонт людини до вже відомого, усередненого та популярного. Це призводить не лише до ерозії особистого тезаурусу, а й до «*сплощення*» *культури* – зникнення складності, парадоксальності, трагічного виміру, які заміщуються легкозасвоюваним, розважальним та емоційно простим контентом. Парадокс безмежного вибору в інформаційному просторі обертається фактичною інтелектуальною та духовною конформністю. Надмірне покладання на зовнішній,

алгоритмічний тезаурус загрожує не лише здатності до самостійного мислення, а й веде до *когнітивної атрофії* – згасання навичок пам'яті, уяви та глибокого аналізу, які стають «непотрібними» за наявності миттєвого доступу до готових відповідей.

2. Пластика людиномірності як головна креативна практика

Відповіддю на цей виклик не може бути відмова від технологій. Продуктивна стратегія полягає у свідомому утвердженні людського. Ми пропонуємо концепт **пластики людиномірності** як ключову креативну та соціокультурну практику XXI століття.

Наша концепція спирається на розрізнення *онтологічного* та *гносеологічного* рівнів. **Онтологічним** рівнем, тобто фундаментальною характеристикою буття, є **багатовимірність** (мультиверсність) людини і світу. Людина за своєю природою є істотою тілесною, душевною, духовною, раціональною, емоційною, індивідуальною та соціальною водночас. Ігнорування цієї складності веде до редукціонізму та спрощення.

На основі цього онтологічного рівня ми вибудовуємо **людиномірність** як провідний *гносеологічний та аксіологічний принцип*. Це не просто опис того, як є, а нормативний ідеал того, як має бути. **Людиномірність** – це *міра*, яку ми прикладаємо до світу, пізнаючи і оцінюючи його. Цей принцип спирається на гуманістичний потенціал української філософської традиції, зокрема на ідеї «філософії серця» Г. Сковороди [3], концепцію «людиноцентризму» В. Кременя [4], метаантропологію Н. Хамітова [5], гуманістичний потенціал філософської постнекласичної традиції, зокрема «постнекласичний тип наукової раціональності» В. Стюпіна [6], «нелінійне мислення» І. Добронравової [7], концептуальну модель «ціле в цілому» та гіпертеорію «мозок-психіка-розум/свідомість...» І. Єршової-Бабенко [8], концепт «людиномірність постнекласичної науки» Ю. Мєлкова [9], «багатомірне мислення» Богатої Л. [10] і розвиває їх в умовах нових технологічних реалій, Гончарова О. [11]. Цей принцип розкривається на трьох рівнях:

1. Як гносеологічний критерій співмірності: Будь-яка система – технологічна, соціальна, політична – має оцінюватися з точки зору її відповідності онтологічній багатовимірності людини. Технологія, що розвиває лише одну грань людини (наприклад, швидкість реакції), ігноруючи інші (рефлексію, емпатію), є *нелюдиномірною*.

2. Як аксіологічний вектор розвитку: *Людиномірність* – це ціннісна настанова на *збереження та активний розвиток унікально людських якостей*: здатності до любові, творчості, свободи волі та відповідальності. Це проактивна позиція, спрямована на культивування того, що робить нас людьми.

3. Як телеологічний ідеал буттєвої повноти: Найвищою метою прояви людиномірності є досягнення *найвищої буттєвої повноти* – гармонійного, осмисленого та цілісного існування, в якому всі виміри особистості знаходяться в синергії. Це ідеал, що протистоїть «сплощенню» та фрагментації цифрової доби.

«Пластика» – це творча здатність до активного, динамічного самотворення, до формування себе і своєї реальності. Це поняття, що сягає корінням античного уявлення про мистецтво скульптора, який бере безформну матерію і надає їй осмисленої форми, сьогодні знаходить своє підтвердження у концепції **нейропластичності** – доведеної здатності людського мозку змінюватися та перебудовуватися під впливом досвіду. Таким чином, пластика людиномірності – це не просто красива метафора, а екзистенціальна практика, що спирається на саму біологічну природу людини. Вона означає свідому відмову від ролі пасивного продукту обставин і прийняття на себе ролі **автора-скульптора власної особистості**. Якщо алгоритм працює за логікою комбінаторики, переставляючи вже існуючі елементи, то людина, завдяки своїй пластичності, здатна до справжнього **новотворення** – створення унікальних смислових конфігурацій, які неможливо вивести з попереднього досвіду.

Таким чином, **пластика людиномірності** – це свідомо діяльність особистості, спрямована на розвиток і збагачення свого внутрішнього світу (свого тезаурусу) з метою збереження свободи, гідності та здатності до смислотворення в умовах зовнішнього тиску. Ця діяльність

є **практикою** у глибокому, філософському сенсі цього слова. **Практика** – це не разова дія, а **регулярна, свідома, цілеспрямована діяльність, метою якої є не зовнішній результат, а внутрішня трансформація суб'єкта**. Вона сягає корінням античних понять *praxis* (дія, що має мету в самій собі) та *askesis* (духовна вправа). Саме в цьому сенсі пластика людиномірності є **креативною практикою** у найвищому сенсі, оскільки її головним продуктом є не зовнішній артефакт (текст, картина), а сама **унікальна, вільна і цілісна особистість**. Це перехід від творчості, спрямованої назовні, до творчості, спрямованої всередину. Цей процес можна порівняти з німецьким поняттям *Bildung* – освітою як формуванням особистості, яке сьогодні набуває нового, цифрового виміру. Це етичний імператив епохи III: не просто «бути», а постійно «ставати» собою через творче зусилля, долаючи опір середовища, що схиляє до пасивності та конформізму. Це і є екзистенціальна боротьба за право бути автором власного життя, а не персонажем у сценарії, написаному алгоритмом.

Кожна історична епоха створювала свій образ людини – відображення домінуючих уявлень про світ, знання, цілі, технології. Концепт *Homo sapiens* змінюється *Homo faber* – людиною, що створює знаряддя праці, потім *Homo economicus* – раціональним споживачем, й у XX–XXI ст. – *Homo technicus*, повністю вбудований у технологічний ландшафт цивілізації. Перехід до ***Homo Techno*** передбачає якісне зрушення в антропологічному саморозуміння: людина більше не інструмент, але носій творчої здатності трансформувати світ і себе, використовуючи технології як партнера у цьому процесі. ***Homo Plasticus*** – це метафора свідомої еволюції. У рамках людиномірної картини світу висувається метамодель ***HOMO PLASTICUS*** – людина пластична, що створює свою форму в діалозі з реальністю.

Ці моделі служать не тільки описом, а й програмуванням самоідентифікації, задають норми, цілі, критерії успіху та провалу. Вони формують «протокол» взаємодії людини з реальністю, суспільством, собою. Сутнісне порівняння моделей представлено в табл. 1.

Таблиця 1. Порівняння моделей людини

Модель людини	Ключова характеристика	Основний фокус	Відношення до технологій	Самоідентифікація	Роль тезаурусу
<i>Homo sapiens</i>	Розумна істота	Пізнання світу	Інструментальний інтерес	Частина природи, прагне до виживання	Природна мова, міфологія, обряд
<i>Homo faber</i>	Людина-творець, творець знарядь	Створення, праця	Засіб виробництва	Виробник, перетворювач середовища	Технологічний лексикон, утилітарні поняття
<i>Homo economicus</i>	Раціональний споживач	Логіка вигоди та ефективності	Ринок та обмін	Індивід, що оптимізує поведінку	Ціннісно-кількісний код, мова вигоди та ризику
<i>Homo technicus</i>	Людина, вбудована в технологічні системи	Продуктивність, швидкість	Невід'ємний компонент цифрової інфраструктури	Функція, вузол у системі	Цифровий лексикон, код доступу, ідентифікаційні схеми
<i>Homo Techno</i>	Людина як мистецтво (у симбіозі з III)	Сотворчість, авторство	Партнерство: технології як розширення	Свідомий суб'єкт, інтегратор реальностей	Метафорична мова, когнітивні та культурні коди
<i>Homo Plasticus</i>	Пластична, багатомірна людина	Еволюція, багатоплоскова саморегуляція	Інтерфейс: людина як точка інтеграції	Ядро «Я», здатне до трансформації та цілісності	Живий тезаурус: мова смислів і станів, що самовідновлюється

3. Інструменти пластики людиномірності: свідомою робота з тезаурусом

Пластика людиномірності реалізується через конкретні культурні практики, спрямовані на свідому роботу з особистим тезаурусом. На противагу пасивному споживанню контенту, яке пропонують інформаційні системи, ці практики вимагають зусиль, концентрації та рефлексії.

- **Глибоке читання:** Це не просто зчитування інформації, а діалог з автором через текст. Воно вимагає інтерпретації, співтворчості, критичного аналізу та інтеграції прочитаного у власну картину світу, на противагу поверхневому скролінгу. Це практика формування власного канону смислів.

- **Автентичний діалог:** Це живе спілкування, що ґрунтується на принципі «Я – Ти» (М. Бубер), спрямоване на взаєморозуміння та збагачення світів співрозмовників. Воно протистоїть деперсоналізованій комунікації в соціальних мережах, де обмін готовими мемами та тезами замінює справжню близькість. Це практика взаємного творення смислу.

- **Мистецтво ставити справжні питання:** Це найважливіша практика взаємодії з ІІІ. Людина має перестати бути пасивним отримувачем відповідей і стати *майстром справжніх запитань*. Глибоке, екзистенціально значуще питання, що народжується з унікального тезаурусу особистості, перетворює ІІІ з потенційного маніпулятора на потужний інструмент для пізнання і творчості. Це сократична практика утвердження своєї суб'єктності.

- **Творче письмо та мистецькі практики:** Будь-яка діяльність, спрямована на вираження власного унікального досвіду – ведення щоденника, написання віршів, малювання, музикування – зміцнює особистий тезаурус і протистоїть культурній уніфікації. Це практика матеріалізації власного внутрішнього світу, що робить його видимим для себе та інших.

4. Від креативної практики до суспільної стратегії: пластика людиномірності як основа нового гуманізму

Описані вище індивідуальні практики є необхідною, але не достатньою умовою для гуманізації цифрової доби. Для повноцінної відповіді на виклики ІІІ потрібен перехід від рівня особистої стратегії до рівня *спільної суспільної стратегії*. *Пластика людиномірності* має стати не лише справою окремих ентузіастів, а й свідомою метою культурної та освітньої політики.

Це передбачає кілька напрямків:

- **Реформа освіти:** Освіта майбутнього має бути зосереджена не на передачі інформації (цю функцію все більше перебирає ІІІ), а на формуванні навичок роботи зі смислами: критичного мислення, емоційного інтелекту, креативності та, головне, на вмінні будувати та розвивати власний тезаурус.

- **Розвиток «цифрової етики людиномірності»:** Необхідна розробка та впровадження етичних стандартів для інформаційних систем, які б ставили у центр не утримання уваги користувача, а його розвиток. Це може включати принципи «прозорості алгоритмів», «права на семантичну складність» та «дизайну, що сприяє рефлексії», а не лише миттєвій реакції.

- **Підтримка інституцій культури:** Бібліотеки, театри, музеї, незалежні медіа – всі ці інституції, що є хранителями та творцями складних смислів, набувають у цифрову добу стратегічного значення. Вони є «тренажерами» для особистого тезаурусу і мають отримувати пріоритетну підтримку як елементи інфраструктури екзистенціального здоров'я нації.

Реалізація такої стратегії дозволить перетворити інформаційні системи з загрози для культури на її потужний інструмент. Це дозволить побудувати суспільство, де технологічний прогрес не суперечить гуманістичним цінностям, а служить їхньому збагаченню.

ВИСНОВКИ

Інформаційні та комунікаційні системи в культурі та творчості створюють фундаментальну напругу між усередненим, статистичним *тезаурусом алгоритму* та унікальним, екзистенціально прожитим *тезаурусом особистості*. Цей конфлікт розгортається на тлі онтологічної *багатовимірності* людини, яку технології схильні редукувати до одновимірних моделей.

Продуктивною гуманістичною відповіддю на цей виклик є утвердження *людиномірності* як гносеологічного та аксіологічного принципу, що вимагає співмірності будь-яких систем людині та орієнтує на досягнення буттєвої повноти. Інструментом реалізації цього принципу є *пластика людиномірності* – свідомо креативна *практика* самотворення особистості, що спирається на біологічну нейропластичність та екзистенціальну свободу. Ключовою метою цієї практики є цілеспрямована робота зі збагачення та поглиблення *особистого тезаурусу*, який є основою для збереження *суб'єктності, свободи та сенсу*.

Для повноцінної відповіді на виклики епохи необхідно здійснити перехід від індивідуальних креативних практик до цілісної *суспільної стратегії*, яка утвердить принципи людиномірності в освіті та культурі. Таким чином, майбутнє культури і творчості в цифрову добу залежить не від потужності технологій, а від нашої здатності та мужності стати майстрами постійного створення та перетворення власного внутрішнього світу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гончарова О. «Іманентна реальність людської сутності в феноменальній дійсності у постсингулярних умовах метакомунікаційного середовища». *Перспективи. Соціально-політичний журнал*. 2025; 1 (53): 24–33. DOI: <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2025.1.4>.
2. Езерський В., Гончарова О., Гауфман Є. «Ядро тезаурусу метакогнітивної людиномірності». *Studies in History and Philosophy of Science and Technology (Дослідження з історії і філософії науки та техніки)*. Дніпровський національний університет ім. Олеся Гончара. Дніпро: Україна. 2024; 33 (2): 14–35. DOI: <https://doi.org/10.15421/272417>.
3. Сковорода Г. «Вірші. Пісні. Байки. Діалоги. Трактати. Притчі. Прозові переклади. Листи». *Наукова думка*. Київ: Україна. 1983.
4. Кремень В. Г. «Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору». *Педагогічна думка*. Київ: Україна. 2009.
5. Хамітов Н. «Філософська антропологія: актуальні проблеми. Від теоретичного до практичного повороту». 5-е видання, виправлене і доповнене. КНТ. Київ: Україна. 2023.
6. Stepin, V. S. "Theoretical knowledge". *Springer Verlag*. 2005.
7. Добронравова І. «Нелінійне мислення». *Філософська і соціологічна думка*. 1991; 6: 47–60.
8. Єршова-Бабенко І., Жижко Т. №Психомірність людини та її поведінки№. *ЦП Компринт* Київ: Україна. 2024.
9. Мелков Ю. «Человекомерность постнеклассической науки». *ПАРАПАН*. Київ: Україна. 2014.
10. Богатая Л. «На шляху до багатовимірного мислення». Друкарський будинок. Одеса: Україна. 2010. .
11. Гончарова О. «Філософська концепція людини та людиномірності». *Наукове пізнання*. 2024; 1 (53): 56–62. DOI: <https://doi.org/10.24195/sk1561-1264/2024-1-8>.

DOI: <https://doi.org/10.15276/ict.02.2025.60>

UDC 130.2: [159.955+004.8]

Culture and creativity in the digital age: From the dictatorship of form to the plasticity of human-dimensionality

Olha E. Honcharova

PhD, Associate Professor, Doctoral Candidate of the

Department of Philosophical and Sociological Studies and socio-cultural Practices

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1025-375X>; safety371@gmail.com

State institution “Pivdennoукраїнський Національний Педагогічний Університет імені К. Д. Ушинського”,
26, Staroportofrankivska. Odesa, Ukraine

ABSTRACT

This study examines the fundamental transformations of culture and creativity under the influence of modern information and communication systems, particularly generative artificial intelligence (AI). The paradox of the modern digital age is analyzed: the boundless generation of "forms" (content) leads to the inflation of "content" (meaning), which poses a threat to authentic human creativity and subjectivity. Information systems are viewed as a "digital mirror" that not only reflects but also actively shapes sociocultural practices, increasing the risks of cultural homogenization and manipulative influence. The danger of the erosion of critical thinking and the emergence of new forms of addiction that threaten the existential health of the individual is explored.

The methodological basis proposed is a philosophy of human-dimensionality, drawing on the conceptual potential of the Ukrainian post-non-classical tradition (V. Stepin, I. Dobronravova, I. Ershova-Babenko, Yu. Melkov, L. Bogataya, and others) and meta-anthropology (N. Khamitov). It demands not only the proportionality of technology to the individual, their dignity, and potential for development, but also the creation of a digital environment that will enhance humanity in humans. The central concept of the study is the personality thesaurus – a unique, dynamic system of meanings, values, and metaphors through which a person perceives and creates their reality. Two types of thesauri are contrasted: a unique, existentially lived personality thesaurus and the average, statistical algorithmic thesaurus. The ontological and epistemological status of these two phenomena and their influence on creative processes are analyzed in depth.

The main thesis of the work is the assertion that the key creative and simultaneously educational practice in the new era is the plasticity of human dimensions – the conscious, creative self-education of the individual through purposeful development of one's own thesaurus. Specific practices for enriching it are analyzed: deep reading, authentic dialogue, and the art of asking real questions. It is concluded that this individual creative work is the path to preserving freedom, subjectivity, and existential health in the context of the total informatization of culture. The article substantiates the need to shift from individual creative practices to a holistic social strategy aimed at cultivating human-dimensionality in education, culture, and the ethics of the digital space.

Keywords: Plasticity of human-dimensionality; personality thesaurus; information systems; artificial intelligence; culture; creativity; sociocultural practices; subjectivity; sense; freedom